

Asya Hun Devleti ve Göktürklerde hükümdarlar ve beyler "otağ" (Görsel 3.38) adı verilen büyük çadırlar kullanırken Uygurlarda saraylar kullanılmıştır.

Bozkır kültüründe günlük kullanılan eşyaların üzerindeki motifler, dönemin sanat anlayışının temelini oluşturmuştur. Bu dönemde yapılan halı, kilim, kemer tokası, kılıç kabzası, at koşum takımı gibi taşınabilir eşyalar üzerinde hayvan motifleri görülmektedir. Türkler bu motiflerdeki hayvanlara farklı anlamlar yüklemiştir. Örneğin aslan ve kartal gücü, kurt özgürlüğü, kaplumbağa ise sonsuzluğu sembolize etmiştir.

Bozkır kültüründe renkli taş ve gümüş kakmacılığı, kuyumculuk, çadırcılık, halı ve kilim dokumacılığı oldukça ileri bir düzeydedir. Bu dönemde yapılan Pazırık halısı dünyanın bilinen en eski halısıdır (Görsel 3.39). İslamiyet öncesi döneme ait sanatsal ürünler arasında resimler ve özellikle Uygurlar döneminde görülen minyatürler bulunmaktadır.

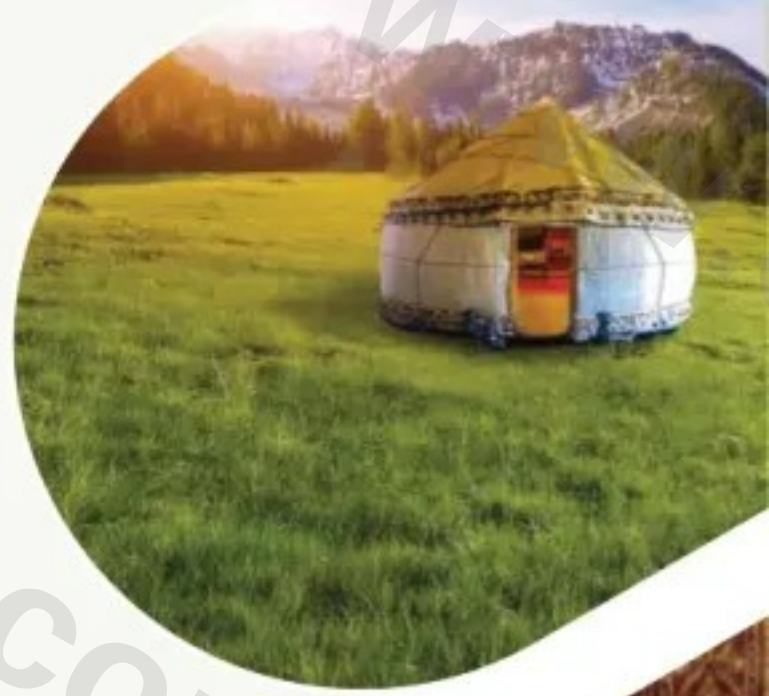
Destanların Türk edebiyatında önemli bir yeri vardır. Bilinen en eski Türk destanlarından biri, Asya Hun Devleti Dönemi'nde ortaya çıkan Oğuz Kağan Destanı'dır. Bazı kaynaklara göre bu destanda, Mete Han'ın hayatı efsanevi bir dille anlatılmıştır. Ergenekon Destanı'nın Göktürkler döneminde Türeyiş ve Göç Destanlarının ise Uygurlar döneminde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Destanların yanı sıra yazılı kaynaklar da İslamiyet öncesi Türk edebiyatının önemli eserleri arasında yer alır. Göktürk alfabesiyle yazılan Orhun Kitabeleri ve Uygur alfabesiyle yazılan Karabalsagun Kitabeleri Türklerin ilk yazılı kaynakları arasındadır. Göktürkler döneminde dikilen Orhun Kitabeleri, ilk Türk alfabesinden günümüze ulaşabilen en değerli eserlerdir. 38 harfli Göktürk alfabesi, bazı değişikliklerle Bulgarlar, Hazarlar, Peçenekler gibi farklı Türk toplulukları tarafından da benimsenerek Türkistan'dan Avrupa'nın içlerine kadar yayılmıştır.

Uygurlar bilime büyük önem vermişlerdir. Bu dönemde kâğıt ve tahta kalıplardan yararlanarak matbaayı (Görsel 3.40) kullanan Uygurlar, mabetlerinde kütüphaneler kurmuşlardır.

2| Uygurların sosyal ve kültürel hayatlarının diğer Türk devletlerinden farklı olmasının sebepleri nelerdir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Uygurlar diğer Türk devletlerinden farklı olarak yerleşik hayata geçmiş, şehirler kurmuş ve saraylarda yaşamışlardır. Ayrıca kâğıt ve matbaa kullanmaları, kütüphaneler kurmaları, minyatür ve resim sanatıyla ilgilenmeleri onların sosyal ve kültürel hayatını farklı kılmıştır.

Görsel 3.38

Görsel 3.39 Pazırık halısı

Görsel 3.40 Uygur matbaası (Temsili)

Ergenekon Destanı

